Tarım Ürünleri Piyasaları

BADEM

SGB
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

Ocak 2021

Dünya Badem Verileri (bin ton)

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20[1]	2020/21[2]	Değişim (%)[3]
Üretim	1.215	1.291	1.347	1.481	1.696	14,5
Tüketim	1.205	1.266	1.315	1.346	1.507	11,9
İthalat	718	759	755	760	886	16,5
İhracat	733	790	804	826	951	15,1
Başlangıç stokları	234	229	223	206	274	33,4
Bitiş stokları	229	223	206	274	398	45,2

Kaynak: USDA, (Erişim: 20.01.2021) [1]/Tahmin [2]/Öngörü [3]*/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.*

Dünyada 2019/20 üretim sezonunda bir önceki sezona göre %10 oranında artışla 1,5 milyon ton badem üretimi gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Dünya badem üretiminde 2020/21 piyasa yılında öngörülen üretim miktarı ise, bir önceki sezona göre %15 artışla 1,7 milyon tondur. Dünya badem üretiminde 2019/20 üretim sezonunda ABD 1,4 milyon ton ile ilk sırada yer almaktadır. Aynı üretim sezonunda AB 140 bin ton, Avustralya 120 bin ton, Çin 45 bin ton ve Türkiye 15 bin ton üretim ile ABD'yi takip etmektedir. Türkiye dünya badem üretiminin %1'ini karşılamaktadır. Dünya badem ticaretine bakıldığında 2019/20 sezonunda bir önceki sezona göre ihracatın %1 artışla 826 bin ton, ithalatın ise %3 artışla 760 bin ton olduğu tahmin edilmektedir. Dünya badem tüketiminin yıllar itibariyle bakıldığında artış eğiliminde olduğu, 2020/21 piyasa döneminde de tüketimde %12 oranında artış yaşanacağı öngörülmektedir.

Badem alanlarına göre önemli ülkeler (%)

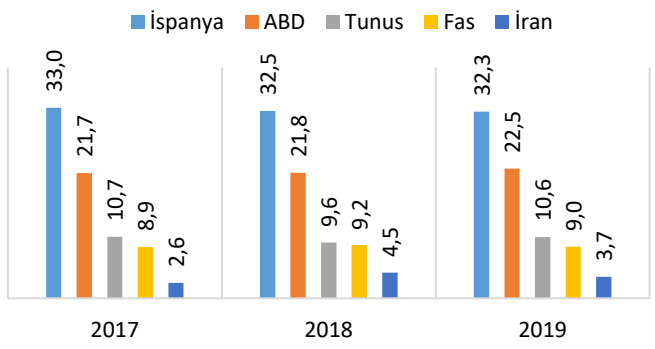

Ülkelere göre dünya badem ihracatı (2019/20, %)

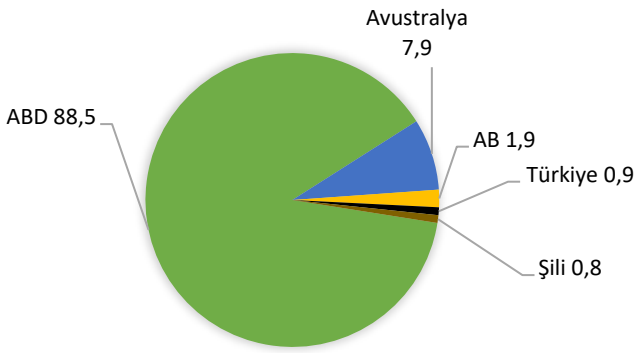

Badem üretiminde önemli ülkeler (%)

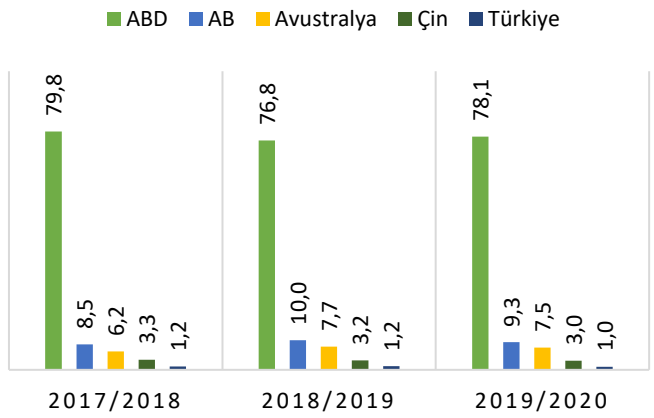

Ülkelere göre dünya badem ithalatı (2019/20, %)

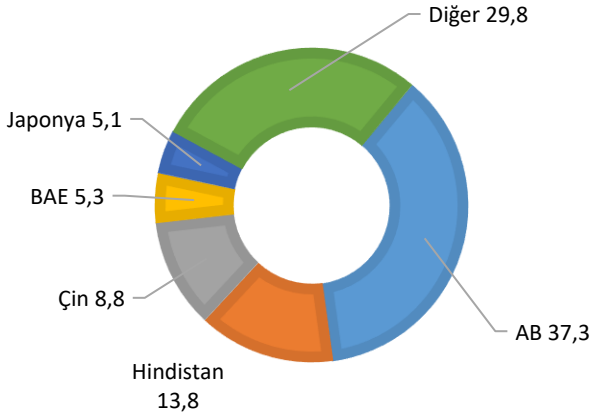

Dünya badem ihracatında 2019/20 piyasa döneminde ABD'nin 731 bin ton ile ilk sırada yer aldığı tahmin edilmektedir. Avustralya 65 bin ton, AB ülkeleri 16 bin ton, Türkiye 7 bin ton ve Şili yine 7 bin ton ihracat ile ABD'yi takip etmektedir. Aynı dönem itibariyle dünya badem ithalatına bakıldığında, AB'nin 283 bin ton ile ilk sırada yer aldığı; Hindistan'ın 105 bin ton, Çin'in 67 bin ton, BAE'nin 41 bin ton ve Japonya'nın 39 bin ton ile AB'nin ardından geldiği görülmektedir. Dünya 2020/21 piyasa yılında badem dış ticaretinde %15'in üzerinde artış öngörülmektedir.

Türkiye Badem Verileri (bin ton)

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim (%)[1]
Üretim	73	80	85	90	100	11,1
Tüketim	76	85	99	114	117	2,2
İthalat	19	21	36	49	50	1,3
İhracat	13	13	19	21	29	37,7
Kişi başına tüketim (kg)	1,0	1,1	1,2	1,4	1,4	0,64
Yeterlilik derecesi (%)	92,4	90,5	83,0	75,7	82,3	8,76

Kaynak: TÜİK (Erişim: 21.01.2021), [1]/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. Piyasa yılı Temmuz-Haziran

Badem alanı; Türkiye'de 2019 üretim döneminde 471 bin dekar alanda badem üretimi gerçekleşmiştir. Badem üretim alanında %15,4'lük paya sahip olan Adıyaman, 72 bin da alan ile en fazla üretim alanına sahip il konumundadır. Adıyaman'ı 48 bin da ile Manisa ve 47 bin da ile Mersin takip etmektedir.

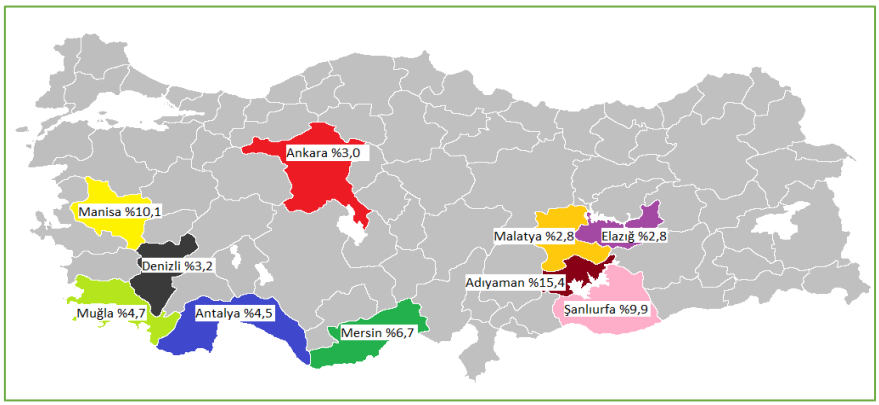

Badem üretimi; 2019 üretim döneminde Türkiye'de 150 bin ton Badem üretimi gerçekleşmiştir. Badem üretiminde önemli bir yere sahip olan Mersin 23 bin ton üretimle Türkiye üretiminin %15,3'ünü gerçekleştirmiştir. Adıyaman 15 bin tonluk üretim ile ikinci sırada, 10 bin tonluk üretim ile Muğla ise üçüncü sırada yer almaktadır.

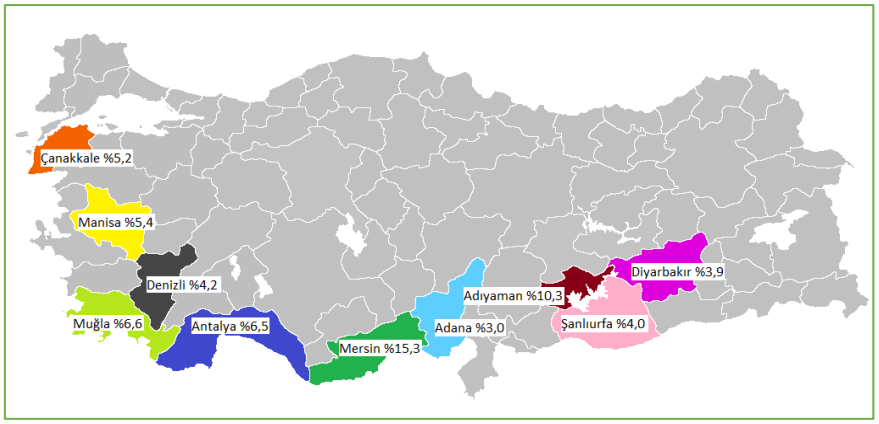

Türkiye'nin Badem Dış Ticareti; TÜİK verilerine göre 2019/2020 piyasa döneminde Türkiye'nin badem ihracatı 7 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ilk sırasında %28 oran ve 1.972 ton ile Libya yer almaktadır. İhracatta Libya'yı 1.919 ton (%27) ile Irak, 794 ton (%11) ile Suudi Arabistan, 686 ton (%10) ile Rusya ve 422 ton (%6) ile Mersin Serbest Bölgesi takip etmektedir. Aynı piyasa döneminde Türkiye'nin badem ihracat değeri 70 milyon dolar'dır.

Türkiye'nin 2019/2020 piyasa yılında badem ithalatı 30 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İthalatın ilk sırasında %68 oran ve 20 bin ton ile ABD yer almaktadır. İthalatta ABD'yi, 3.095 ton (%10) ile, 2.044 ton (%7) ile Avustralya, 2.023 ton (%7) ile Özbekistan ve 1.259 ton (%4) ile Afganistan takip etmektedir. Türkiye'nin aynı piyasa döneminde badem ithalat değeri 463 milyon dolar'dır.

Türkiye'nin badem ihracatı yaptığı ülkeler (2019/20, %)

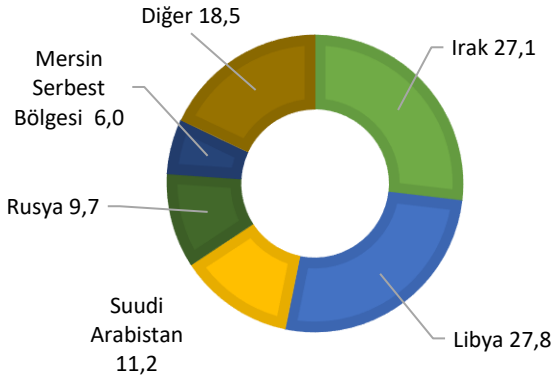

Türkiye'nin badem ithalatı yaptığı ülkeler (2019/20, %)

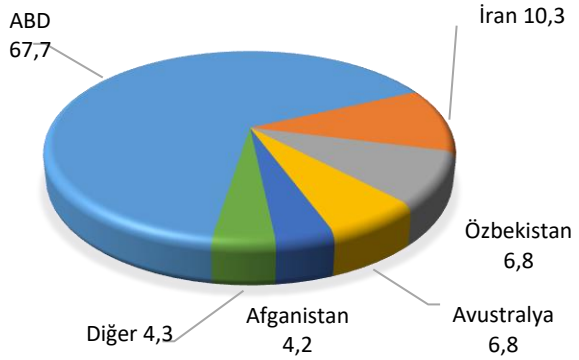

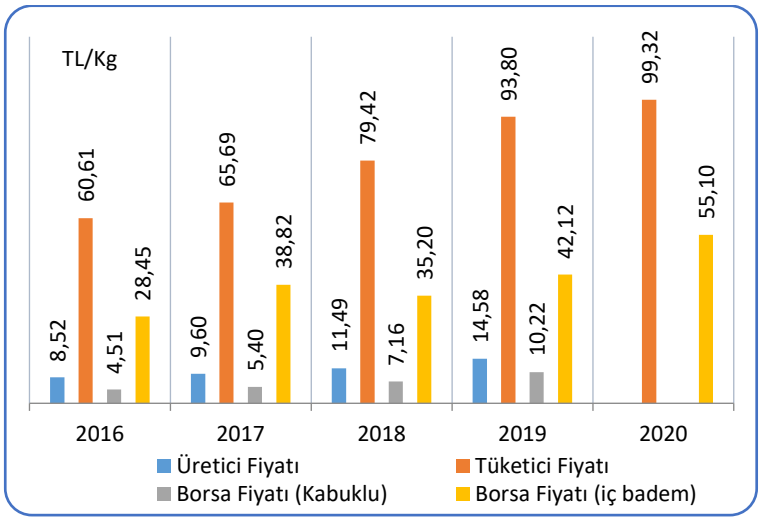

Kaynak: TÜİK, MTB (Mersin Ticaret Borsası), 2021

2020 yılı iç badem tüketici fiyatı bir önceki yıla göre %5,89'luk artışla 99,32 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı Aralık ayı iç badem tüketici fiyatı önceki yılın aynı ayına göre %8,3 oranında, bir önceki aya göre ise %0,4 oranında artarak 104,31 TL/kg' ye yükselmiştir.

2020 yılı iç badem (hazır tacir) borsa fiyatı bir önceki yıla göre %30,81 artışla 55,10 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı Aralık ayı iç badem borsa fiyatı bir önceki yılın aynı ayına göre %37,9 oranında artarken, bir önceki aya göre ise %2,7 oranında azalarak 56,58 TL/kg' ye düşmüştür.

Türkiye'de Badem Destekleme Politikaları: Badem için 2020 yılında 15 TL/da mazot desteği ve 4 TL/da gübre desteği ödemesi yapılmaktadır. Sertifikalı fidan/fide ve standart fidan kullanım desteği kapsamında, standart fidanlarda 100 TL/da, sertifikalı fidanlarda 400 TL/da destekleme yapılmaktadır. Organik badem yetiştiren 1. Kategori kapsamında bireysel sertifikaya sahip olan üreticilere 100 TL/da, grup sertifikasına sahip üreticilere ise 50 TL/da verilmektedir. İyi tarım uygulamaları yapan badem üreticilerine 2. Kategori kapsamında bireysel sertifikaya sahip olanlara 40 TL/da, grup sertifikasına sahip üreticilere ise 20 TL/da destek verilmektedir. Yurtiçi sertifikalı fidan üretim desteği kapsamında aşılı fidan üretimine 0,50 TL/adet ve aşısız fidan üretimine ise 0,25 TL/adet desteleme yapılmaktadır. Badem üretimi yapan üreticilere verilen tarımsal desteklere bakıldığında, 2016 yılında verilen toplam desteğin 2020 yılında %44 arttığı anlaşılmaktadır.

	Verilen Destek (TL/kg)			
Yıllar	Toprak Analizi	Gübre	Mazot	Toplam
2016	-	0,043		0,043
2017	0,003	0,016	0,035	0,054
2018	0,003	0,017	0,042	0,062
2019	0,003	0,013	0,047	0,062
2020	0,003	0,013	0,047	0,062

Kaynak: TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları, 2020 yılı hesaplamaları 2019 yılı verimi esas alınarak yapılmıştır.

	2015	2016	2017	2018	2019
Badem Fiyatı (TL/kg)[1]	7,32	8,52	9,60	11,49	14,58
Badem Fiyatı + Destek (TL/kg)	7,37	8,56	9,66	11,55	14,64
Gübre Fiyatı (TL/kg) (20.20.0)[2]	0,64	0,53	0,71	1,03	1,22
Mazot Fiyatı (TL/lt)[3]	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
1 kg badem ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Badem/Gübre	11,38	16,10	13,60	11,19	11,96
Badem + destek/Gübre	11,46	16,19	13,68	11,25	12,01
Badem/Mazot	1,90	2,21	2,05	1,99	2,27
Badem + destek/Mazot	1,91	2,22	2,06	2,00	2,28

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları

Not: Badem üretici fiyatı ay olarak açıklanmamaktadır. Yıl olarak da 2020 yılı mevcut değildir.

Badem Girdi Pariteleri

2019 yılında badem üretici fiyatı bir önceki yıla göre %27 oranında, gübre fiyatı %19 oranında, mazot fiyatı ise %11 oranında artmıştır.

2015 yılında 1 kg badem ile 11,38 kg gübre, 1,90 lt mazot alınabiliyor iken, 2019 yılında girdi fiyatlarındaki değişime bağlı olarak 1 kg badem ile 11,96 kg gübre, 2,27 lt mazot alınabilmiştir.

Üretici fiyatına desteklerin de ilave edilmesiyle beraber 2019 yılında 1 kg badem ile 12,01 kg gübre, 2,28 lt mazot alınabildiği görülmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünyada badem üretimi çoğunlukla Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerde yoğunlaşmaktadır. FAO verilerine göre dünya badem üretim alanlarının %60'dan fazlası Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerde bulunmaktadır. 2019 yılında dünyada en fazla badem üretim alanına sahip ülke %32'lik payla İspanya (687.230 ha)'dır. Diğer önemli ülkeler sırasıyla; ABD (477.530 ha), Tunus (225.453 ha), Fas (190.612 ha) ve İran (79.597)'dır. Türkiye ise 47.088 ha ile bu ülkeleri takip etmekte olup, dokuzuncu sırada yer almaktadır.

Dünyayı etkisi altına alan küresel COVID-19 salgınının birçok sektörde yarattığı tahribat tarım sektörünü küresel ölçekte olumsuz etkilemektedir. Üretim aşamalarında, hasat işlemlerinde, pazarlama süreçlerinde gerekli önlemleri alan ülkeler bu süreçte ön plana çıkmaktadır. Dünya badem üretiminde de üretim safhalarında pandemi kaynaklı bazı çekinceler yaşansa da özellikle üretimde ABD gibi öncü ülkelerin gerekli önlemleri almasıyla beraber badem üretimi bu süreçten olumsuz etkilenmemiştir. Dünyada badem üretiminde son yıllarda yaşanan artış trendi, pandemi sürecinde de artarak devam ettiğinden üretimin rekor seviyelere ulaşması beklenmektedir. Badem üretiminde gerçekleşen yüksek rekolte ile birlikte badem fiyatlarında düşüşler görülmektedir. Badem fiyatlarında yaşanan düşüşlerle birlikte en önemli rakip konumundaki ürünlerde fiyat artışlarının görülmesi, bademe olan talep artışında etkili olmuştur. Küresel badem piyasasının bu avantajlı konumunu iyi değerlendirmesiyle beraber badem ticaretinde de artışlar beklenmektedir. Aynı zamanda pandemi süresince tüketicilerin sağlıklı gıdaya olan yönelimi artmış, bağışıklık sistemini kuvvetlendirici gıda olarak tüketiciler üzerindeki özellikle kuru yemişlerin olumlu etkisi olduğuna dair düşünceler, diğer kuru yemişlerle birlikte badem tüketimi de artış göstermiştir. Bu sürecin devam etmesiyle birlikte badem tüketiminin artacağı düşünülmektedir.

TÜİK verilerine göre 2018/19 döneminde Türkiye'nin badem yeterlilik derecesi %82,3'tür. Tarımsal desteklerle birlikte Türkiye'nin badem üretimi yıllar itibariyle artış eğilimindedir. Türkiye'nin 2019 yılı badem üretimi 150 bin ton olup, beş yıl önceye göre %105, on yıl önceye göre ise %174 oranında üretimde artış gerçekleşmiştir. TÜİK Bitkisel Üretim İstatistiklerine göre 2020 yılında badem üretimi bir önceki yıla göre %6,1 artışla 159 bin ton olmuştur. Dünya badem piyasasında ithalatçı ülkelerin önemli bir çoğunluğunu Asya ülkeleri oluşturmaktadır. İlerleyen yıllarda üretim destekleri ve artan üretimle birlikte Asya pazarı ihracat potansiyeli açısından önem arz etmektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge

Bilgi için: Türkay BARS, turkay.bars@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833